

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 341/09-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. decembra 2010 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Sergeja Kohuta a Lajosa Mészárosa o sťažnosti M. C., N., zastúpeného advokátom JUDr. M. C., Advokátska kancelária, N., vo veci namietaného porušenia čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky a základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sžo 170/08 a jeho rozsudkom z 18. marca 2009 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. C. na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručené v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sžo 170/08 a jeho rozsudkom z 18. marca 2009 porušené bolo.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Sžo 170/08 z 18. marca 2009 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d' alšie konanie a rozhodnutie.

3. M. C. p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 373,14 € (slovom tristosedemdesiattri eur a štrnásť centov), ktoré j e Najvyšší súd Slovenskej republiky p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. C., Advokátska kancelária, N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti M. C. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 341/09-10 z 13. októbra 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. C., N. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sžo 170/08 a jeho rozsudkom z 18. marca 2009.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že najvyšší súd konal vo veci vednej pod sp. zn. 2 Sžo 170/08 ako súd odvolací, a to o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 23 S 12/08 zo 4. júna 2008, ktorým krajský súd zamietol žalobu sťažovateľa v konaní podľa V. časti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia verejnej vysokej školy – U. v B. (ďalej len „vysoká škola“) č. Z 4109/2007 z 27. novembra 2007, ktorým bola sťažovateľovi ako študentovi ... fakulty vysokej školy uložená povinnosť zaplatiť školné za

akademický rok 2007/2008 z dôvodu, že pri svojom štúdiu na označenej fakulte vysokej školy prekročil štandardnú dĺžku štúdia piatich rokov. Sťažovateľ súbežne študoval na právnickej fakulte a na ... fakulte, pričom päťročné štúdium na právnickej fakulte ukončil v roku 2007, avšak štúdium na ... fakulte vysokej školy študoval namiesto štandardných piatich rokov až šesť rokov, pričom šiesty rok, o ktorý prekročil štandardnú dĺžku tohto štúdia, bol v akademickom roku 2007/2008.

Najvyšší súd napádaným rozsudkom sp. zn. 2 Sžo 170/08 z 18. marca 2009 potvrdil zamietajúci rozsudok krajského súdu ako vecne správny s tým, že závery vysokej školy, ako aj závery krajského súdu o povinnosti sťažovateľa zaplatiť školné za štúdium na ... fakulte vysokej školy v akademickom roku 2007/2008 sú podľa jeho názoru dôvodné, pretože sťažovateľ v zmysle § 92 ods. 6 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysokých školách“) prekročil štandardnú päťročnú dĺžku štúdia o jeden rok. Súčasne najvyšší súd napádaným rozsudkom vyhodnotil ako neodôvodnenú aj odvoláciu námietku sťažovateľa, že senát krajského súdu rozhodol v nezákonnom zložení senátu, keďže vo veci napokon meritórne rozhodoval aj sudca krajského súdu (JUDr. Š.), ktorého najvyšší súd v skoršom konaní vedenom pod sp. zn. 3 Ndzk 2/08 o námietke zaujatosti uplatnenej sťažovateľom proti všetkým sudcom krajského súdu nepovažoval za člena „*zákonného senátu krajského súdu*“, ktorému bola vec sťažovateľa pridelená na prerokovanie a rozhodnutie, a za členov takéhoto senátu najvyšší súd považoval iba sudcov – JUDr. S., JUDr. M. a JUDr. B. S uvedenou odvolacou námietkou sťažovateľa sa najvyšší súd v napádanom rozsudku vysporiadal tak, že podľa rozvrhu práce krajského súdu na rok 2008 bolo zloženie senátu krajského súdu štvorčlenné, a teda mohol rozhodovať v akomkoľvek trojčlennom zložení.

Sťažovateľ sťažnosťou podanou ústavnému súdu namieta, že najvyšší súd sa v napádanom rozsudku sp. zn. 2 Sžo 170/08 z 18. marca 2009 vôbec nevysporiadal s jeho námietkou týkajúcou sa nutnosti zohľadniť v jeho prípade aj ustanovenie § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v znení účinnom od 1. septembra 2007, teda aj v čase rozhodovania vysokej školy, podľa ktorého „*Ustanovenia § 92 ods. 3 až 8 sa nevzťahujú na študentov prijatých na štúdium pred 1. septembrom 2007, ak v príslušnom stupni*

vysokoškolského vzdelávania neboli prijatí a nezapísali sa na štúdium aj po tomto termíne.“. Vzhľadom na znenie citovaného ustanovenia teda podľa sťažovateľa nebolo možné na jeho prípad aplikovať ustanovenie § 92 ods. 6 zákona o vysokých školách, tak ako to odobril najvyšší súd, pretože, tak ako to bolo ustálené v súdnom konaní, sťažovateľ bol prijatý na štúdium na ... fakulte vysokej školy 7. júna 2002, t. j. pred 1. septembrom 2007, a nie po tomto termíne. Najvyšší súd však založil svoje rozhodnutie na konštatovaní, že sťažovateľ bol síce prijatý na označené štúdium pred 1. septembrom 2007, avšak na štúdium do posledného ročníka ... fakulty vysokej školy sa zapísal až po tomto dátume, čo však podľa sťažovateľa nekorešponduje s druhou vetou citovaného § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách.

Sťažovateľ ďalej v sťažnosti podanej ústavnému súdu uviedol, že aj keby pripustil, že bol povinný zaplatiť vysokej škole školné za štúdium v akademickom roku 2007/2008, tak podľa jeho názoru nie podľa § 92 ods. 6 zákona o vysokých školách, tak ako to odobril najvyšší súd, ale podľa ustanovenia § 113a ods. 10 zákona o vysokých školách v znení účinnom v rozhodnom čase (t. j. v čase rozhodovania vysokej školy), podľa ktorého *„Študent podľa odseku 9 je povinný uhradiť verejnej vysokej škole alebo štátnej vysokej škole určené ročné školné za každý ďalší rok štúdia, ak študuje študijný program dlhšie, ako je jeho štandardná dĺžka štúdia.*“. Súčasne však sťažovateľ upozornil na nerealizovateľnosť tohto ustanovenia na jeho prípad, pretože aj keby mu bola uložená povinnosť zaplatiť školné podľa citovaného § 113a ods. 10 zákona o vysokých školách, spôsob určenia sumy tejto platby je vymedzený v § 92 ods. 3 zákona o vysokých školách, ktorý sa však v zmysle § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách na neho nevzťahuje.

V súvislosti s uvedenými skutočnosťami sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

„Napriek tomu, že §113a ods. 10 uvádza povinnosť sťažovateľa zaplatiť určené ročné školné, nie je možné určiť jeho výšku, keďže spôsob výpočtu a určenia je uvedený v § 92 ods. 3, ktorý sa sťažovateľa ako študenta prijatého na štúdium pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona netýka. Postupom verejnej vysokej školy bola porušená základná zásada právneho štátu uvedená v č. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého

štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobilom, ktorý ustanoví zákon.“

Podľa tvrdení sťažovateľa postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sžo 170/08, ako aj rozsudkom vydaným v tomto konaní 18. marca 2009 bolo porušené ustanovenie čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy, a to tým, že najvyšší súd odobril stav, keď sťažovateľovi nebola uložená povinnosť zákonom ani na základe zákona, pretože podľa presvedčenia sťažovateľa za štúdium na vysokej škole v akademickom roku 2007/2008 nebol povinný platiť školné. Ďalej podľa sťažovateľa bolo porušené aj jeho základné právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, a to tým, že najvyšší súd sa odmietol zaoberať zákonnosťou postupu vysokej školy pri vydávaní v súdnom konaní preskúmaného rozhodnutia, ako aj tým, že najvyšší súd nedostatočne odôvodnil svoje rozhodnutie, a tiež tým, že odobril stav, keď krajský súd rozhodoval na základe dôkazov, ktoré v čase jeho rozhodovania údajne podľa tvrdenia sťažovateľa neboli v spise. Sťažovateľ tiež uvádza, že postupom najvyššieho súdu bolo porušené aj jeho základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, pretože mu nebolo doručené vyjadrenie žalovanej vysokej školy k jeho odvolaniu. Napokon sťažovateľ namieta, že rozsudkom najvyššieho súdu bolo porušené aj jeho základné právo na zákonného sudcu zaručené v čl. 48 ods. 1 ústavy, pretože najvyšší súd sa nesprávne vysporiadal s jeho odvolacou námietkou o nezákonnom zložení senátu krajského súdu, ktorý v jeho veci rozhodoval v prvom stupni.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sžo 170/08, ako aj rozsudkom z 18. marca 2009 vydaným v tomto konaní boli porušené „*čl. 13 ods. 1, čl. 46 ods. 1, ods. 2, čl. 48 ods. 1 a ods. 2 Ústavy SR*“. Sťažovateľ tiež žiadal, aby ústavný súd zrušil rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 170/08 z 18. marca 2009, aby mu vec vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie, a aby mu bola priznaná úhrada trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za najvyšší súd jeho podpredsedníčka listom č. k. KP 8/09-113 z 18. januára 2010 a právny zástupca sťažovateľa listom z 3. marca 2010.

2.1 Podpredsedníčka najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení okrem iného uviedla:

„Najvyšší súd nepovažoval za potrebné opakovať odôvodnenie rozsudku krajského súdu, preto naň len ako na správne poukázal, čo mu umožňuje OSP ustanovením § 219 ods.2.

Najvyšší súd trvá na výklade ustanovenia § 113a ods. 9 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v znení neskorších predpisov (Ustanovenia § 92 ods. 3 až 8 sa nevzťahujú na študentov prijatých na štúdium pred 1. septembrom 2007, ak v príslušnom stupni vysokoškolského vzdelávania neboli prijatí a nezapísali sa na štúdium aj po tomto termíne.) a z neho vyplývajúcom závere, že žalobca sa zapísal do posledného ročníka pre školský rok 2007/2008 až po 1. septembri 2007 a preto sa na neho uvedené ustanovenie nevzťahuje. V ostatnom poukazuje na odôvodnenie rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 4.6.2008 sp. zn. 23 S 12/2008 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. 3. 2009 sp. zn. 2 Sžo 170/2008.

Vychádzajúc z uvedeného považuje Najvyšší súd Slovenskej republiky sťažnosť sťažovateľa za nedôvodnú a navrhuje, aby jej Ústavný súd Slovenskej republiky nevyhovел.

Najvyšší súd Slovenskej republiky súhlasí s tým, aby podľa § 30 ods. 2 zákona národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, keďže od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

2.2 Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniu najvyššieho súdu okrem iného uviedol:

«Najvyšší súd sa v podstate vyjadril iba k bodu II. sťažnosti M. C.. Tvrdenia v bodoch III, IV, V a VI nijakým spôsobom nevyvrátil a zostal pri svojich predošlých konštatovaniach. Čo sa týka nejednoznačného výkladu §113a ods. 9 zákona č. 131/2002 Z. z. sťažovateľ zostáva na svojom pôvodnom stanovisku.

„Podľa § 59 zákona č. 131/2002 Z. z. (účinného v čase rozhodovania krajského súdu)

(1) Oznámením rozhodnutia o prijatí na štúdium podľa § 58 ods. 7 vzniká uchádzačovi právo na zápis na štúdium. Termín, miesto a spôsob zápisu prijatému uchádzačovi určí vysoká škola alebo fakulta a táto mu ho oznámi.

(2) Pri zápise si študent sám určuje, akú časť povinností predpísaných študijným programom chce absolvovať v nasledujúcom období štúdia, na ktoré sa zápis vzťahuje.

(3) Právo uchádzača na zápis na štúdium podľa odseku 1 zaniká, ak na otázku vysokej školy alebo fakulty, či sa zapíše na štúdium, odpovie záporne, alebo do určeného termínu neodpovie.“

Z vyššie uvedeného jednoznačne vyplýva, že zápis na štúdium je len jeden a to bezprostredne po prijatí na štúdium. Súčasná prax vysokých škôl, ktorú má pravdepodobne na mysli aj najvyšší súd, že školy „zapisujú“ študentov pred každým ročníkom, nemá oporu v zákone a je riadená čisto internými predpismi jednotlivých vysokých škôl. Je evidentné, že §113a zákona č. 131/2002 Z. z. sa vzťahuje na výklad zápisu uvedený v § 59 a nie na výklad prezentovaný najvyšším súdom. To je zrejme aj z dikcie § 113a ods. 9, kde sa používa spojenie „nezapísali na štúdium“ – teda nie do ročníka. Sme preto toho názoru, že Najvyšší súd SR žiadnym relevantným spôsobom nevyvrátil tvrdenia obsiahnuté v sťažnosti sťažovateľa. Vzhľadom na to trváme na podanej sťažnosti a navrhujeme aby jej Ústavný súd Slovenskej republiky vyhovel.

V zmysle § 30 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. oznamujeme, že netrváme na ústnom prejednaní veci.»

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia označených základných práv a článku ústavy.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Predmetom konania ústavného súdu bolo preskúmanie námietok sťažovateľa o tom, že v príčinnej súvislosti s postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sžo 170/08 malo dôjsť k porušeniu jeho základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy (bod A), a to tým, že najvyšší súd podľa sťažovateľa nedostatočne odôvodnil svoje rozhodnutie, ako aj tým, že najvyšší súd sa podľa sťažovateľa nezaoberal zákonnosťou postupu vysokej školy pri vydávaní súdmi preskúmaného rozhodnutia, a tiež tým, že najvyšší súd odobril stav, keď krajský súd rozhodoval na základe dôkazných prostriedkov, ktoré v čase rozhodovania údajne podľa sťažovateľa neboli v súdnom spise. Postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu v označenom konaní malo dôjsť aj porušeniu základného práva sťažovateľa vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (bod B), ako aj k porušeniu jeho základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi zaručeného v čl. 48 ods. 1 ústavy (bod C) a napokon aj k porušeniu ustanovenia čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy (bod D).

A. K základnému právu na spravodlivé súdne konanie

Podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva na spravodlivé súdne konanie došlo v prvom rade tým, že najvyšší súd nedostatočne odôvodnil svoj rozsudok sp. zn. 2 Sžo 170/08 z 18. marca 2009, pretože v ňom nedal odpoveď na otázku, prečo nie je prípustné aplikovať na jeho prípad § 113a ods. 9 a 10 zákona o vysokých školách, tak ako to tvrdí aj sťažovateľ, ale iba ustanovenie § 92 ods. 6 zákona o vysokých školách.

Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či sú, alebo nie sú v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave. Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav.

Inými slovami, skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05, II. ÚS 127/07). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov, prípadne postupom, ktorý im predchádzal.

Najvyšší súd svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

„Najvyšší súd SR ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v medziach podaného odvolania podľa § 212 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP. Odvolanie prejednal podľa § 250ja ods. 2 prvá

veta OSP bez nariadenia odvolacieho pojednávania. Rozhodol dňa 18. marca 2009 rozsudkom, ktorý verejne vyhlásil. Miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené v súlade s ustanovením § 156 ods. 3 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP.

Z obsahu predložených spisov odvolací súd zistil, že predmetom súdneho preskúvacieho konania je preskúvanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného, ktorým bolo potvrdené oznámenie dekanke ... fakulty U. v B. č. z. 414/ŠO z 23. októbra 2007 o určení výšky školného v akademickom roku 2007/2008 a bola zamietnutá žiadosť žalobcu o preskúvanie tohto oznámenia. Krajský súd pri preskúvaní zákonnosti a postupu žalovaného vychádzal zo zistenia, že je daná zákonná povinnosť žalobcu podľa § 92 ods. 6 zákona o vysokých školách, keďže nebolo sporné, že žalobca študoval študijný program poskytovaný verejnou vysokou školou (žalovaným) dlhšie, ako je jeho štandardná dĺžka štúdia, a preto mu vznikla povinnosť uhradiť verejnej vysokej škole ročné školné za každý ďalší rok štúdia.

Najvyšší súd SR, rozhodujúc o podanom odvolaní, sa stotožnil so závermi krajského súdu. Dôvody odvolania nebolo možné akceptovať, pretože neboli pre posúdenie danej veci právne relevantné. Keďže žalobca sa zapísal na štúdium posledného ročníka pre školský rok 2007/2008 v septembri 2007, nevzťahuje sa na neho ani ustanovenie § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách.

V danej veci je potrebné opakovane zdôrazniť, že pre posúdenie zákonnosti rozhodnutia a postupu žalovaného je rozhodujúca zákonná úprava. Je nesporné, že školné bolo určené v súlade so zákonom o vysokých školách a že žalobca prekročil štandardnú dĺžku štúdia na ... fakulte U. v B. o jeden rok. Preto ďalšími námietkami žalobcu, ktoré sa týkali nezrovnalostí, resp. nesprávnosti pri určovaní školného ako aj aplikácie smerníc a štatútu žalovaného je možné zaoberať sa len z toho hľadiska, či skutočnosť, uvádzaná žalobcom by boli spôsobilé zmeniť záver, že je daná zákonná povinnosť žalobcu zaplatiť školné za školský rok 2007/2008 v určenej sume 10 500 Sk (348,54 EUR), keďže pri štandardnej dĺžke štúdia študoval šesť rokov. Aj odvolací súd je toho názoru, že nedošlo k porušeniu zákona pri rozhodovaní o povinnosti žalobcu zaplatiť školné.

Keď teda krajský súd dospel k právnemu záveru, že preskúvaným rozhodnutím žalovaného správneho orgánu nedošlo k porušeniu zákona a chránených záujmov žalobcu, tento jeho názor považoval aj odvolací súd z dôvodov, uvedených vyššie, za správny.

Najvyšší súd SR preto nebude opakovať odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu, ale naň ako na vecne správne a postačujúce odkazuje (§ 219 ods. 2 OSP v znení zákona č. 384/2008 Z. z., účinnom od 15. 10. 2008). V súdnom odvolacom konaní nevyšli najavo žiadne také nové skutočnosti, ktorými by bolo potrebné osobitne sa zaoberať.

Preto Najvyšší súd SR ako súd odvolací napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 OSP potvrdil. Pritom sa stotožnil s právnym posúdením a dôvodmi krajského súdu, viazaný tiež rozsahom a dôvodmi odvolania podľa § 212 ods. 1 OSP ako aj rozsahom a dôvodmi podanej žaloby (§ 249 ods. 2 OSP).“

Podľa § 92 ods. 6 prvej vety zákona o vysokých školách v znení účinnom ku dňu vydania sporného rozhodnutia vysokej školy (ďalej len „zákon o vysokých školách v rozhodnom znení“) študent, ktorý študuje študijný program poskytovaný verejnou vysokou školou dlhšie, ako je jeho štandardná dĺžka štúdia, je povinný uhradiť verejnej vysokej škole ročné školné za každý ďalší rok štúdia.

Podľa § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení ustanovenia § 92 ods. 3 až 8 sa nevzťahujú na študentov prijatých na štúdium pred 1. septembrom 2007, ak v príslušnom stupni vysokoškolského vzdelávania neboli prijatí a nezapísali sa na štúdium aj po tomto termíne.

Podľa prvej vety § 113a ods. 10 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení študent podľa odseku 9 je povinný uhradiť verejnej vysokej škole alebo štátnej vysokej škole určené ročné školné za každý ďalší rok štúdia, ak študuje študijný program dlhšie, ako je jeho štandardná dĺžka štúdia.

Citované rozhodnutie najvyššieho súdu je založené na primárnej premise, že na prípad sťažovateľa nie je možné aplikovať výnimku z povinnosti platiť školné za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia podľa § 92 ods. 6 zákona o vysokých školách, ktorá je upravená v ustanovení § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení, a to z dôvodu, že sťažovateľ sa zapísal na štúdium do posledného ročníka na ... fakulte vysokej školy až po termíne 1. september 2007. Z toho teda najvyšší súd usúdil, že na sťažovateľa

nemožno hľadiet' ako na študenta podľa § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení, t. j. že nemožno na neho hľadiet' ako na študenta, na ktorého by sa tam upravená výnimka vzťahovala, a zrejme z tohto dôvodu sa už nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľa o nutnosti aplikovať na jeho prípad ustanovenie § 113a ods. 10 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení, ktorého aplikácia prichádza do úvahy iba v prípade, že ide o študenta aj podľa § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení, t. j. že sa na neho vzťahuje výnimka tam upravená.

Argumentácia sťažovateľa je založená na jeho presvedčení, že z aplikácie § 92 ods. 6 zákona o vysokých školách je vyňatý, a to na základe výnimky upravenej v § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení, pretože podľa jeho tvrdenia je síce nepochybné, že na štúdium do posledného ročníka na ... fakulte vysokej školy sa síce zapísal až po 1. septembri 2007, avšak na toto štúdium bol nesporne prijatý pred 1. septembrom 2007, teda tak, ako to predpokladá a vyžaduje výnimka upravená v § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení. Najvyšší súd podľa sťažovateľa vôbec nezohľadnil, resp. nevysporiadal sa s pojmovým rozdielom medzi prijatím na štúdium na vysokej škole na jednej strane a zápisom na štúdium na strane druhej. Podľa sťažovateľa z celkového kontextu zákona o vysokých školách vyplýva, že zápis na štúdium na vysokej škole je len jeden, a to bezprostredne po prijatí na štúdium, pričom na uvedenom nič nemení ani zaužívaná prax vysokých škôl, ktoré študentov „zapisujú“ pred štúdiom v každom ročníku, a to bez zákonného podkladu. Sťažovateľ túto svoju argumentáciu pojmovo podporil znením § 59 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení, podľa odseku 1 ktorého oznámením rozhodnutia o prijatí na štúdium podľa § 58 ods. 7 vzniká uchádzačovi právo „na zápis na štúdium“. Termín, miesto a spôsob zápisu prijatému uchádzačovi určí vysoká škola alebo fakulta a táto mu ho oznámi. Sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že aj ustanovenie § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení tiež používa pojem „*nezapísali sa na štúdium*“, a nie pojem zapísať sa do ročníka.

V uvedených súvislostiach ústavný súd považuje v prvom rade za potrebné podotknúť, že k problematike, resp. k otázke platenia školného za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia na vysokej škole už ústavný súd zaujal stanovisko vo svojom rozhodnutí sp. zn.

PL. ÚS 19/08. V tejto súvislosti ústavný súd podotýka, že každý prípad je potrebné posudzovať individuálne, avšak v súlade s označeným rozhodnutím pléna ústavného súdu.

V danom prípade je nepochybné, že povinnosť platiť školné pri prekročení štandardnej dĺžky štúdia na vysokej škole bola zákonom o vysokých školách upravená už aj 7. júna 2002, keď bol sťažovateľ prijatý na vysokoškolské štúdium, a to konkrétne v ustanovení § 92 ods. 4 zákona o vysokých školách, podľa ktorého ak študent študuje študijný program prvého stupňa, študijný program druhého stupňa alebo študijný program podľa § 53 ods. 3 dlhšie, ako je štandardná dĺžka štúdia bez vážneho dôvodu, ktorým môžu byť, napríklad zdravotné dôvody, je povinný uhradiť vysokej škole za každý ďalší rok štúdia ročné školné určené vysokou školou.

Z uvedených skutočností je teda zrejmé, že spornou nie je otázka platenia školného ako takého, ale otázka právnej úpravy, resp. adekvátneho ustanovenia, na základe ktorého bolo možné sťažovateľovi uložiť povinnosť platiť školné za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia na ... fakulte vysokej školy.

Najvyšší súd založil svoje rozhodnutie na konštatovaní, že sťažovateľ nemôže byť študentom podľa § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení, pretože sa zapísal do posledného ročníka ... fakulty vysokej školy po 1. septembri 2007, takže na jeho prípad nie je možné aplikovať výnimku upravenú v tomto ustanovení, ktorá by sťažovateľa vyňala spod aplikácie § 92 ods. 6 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení. Najvyšší súd teda pri svojom rozhodnutí ako podstatnú skutočnosť zohľadnil iba otázku „zápisu“ sťažovateľa do posledného ročníka ... fakulty vysokej školy bez toho, aby sa náležitým spôsobom vyjadril k tomu, či zápisom sťažovateľa do posledného ročníka štúdia bola naplnená aj zákonná požiadavka vyjadrená v § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení, ktorý na uplatnenie výnimky upravenej v tomto ustanovení požadoval, aby študenti neboli prijatí „a“ nezapísali sa na štúdium aj po 1. septembri 2007.

Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd s využitím výkladových pravidiel mal náležite vysporiadať s tým, či zákonná formulácia v znení „*neboli prijatí a nezapísali sa*“

vyjadrená v § 113a ods. 9 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení bola aj vzhľadom na celkový kontext zákona o vysokých školách zákonodarcom mienená ako požiadavka kumulatívna alebo ako požiadavka alternatívna, t. j. či na jej naplnenie postačuje, aby študent bol iba zapísaný alebo iba prijatý, alebo musí byť prijatý i zapísaný súčasne. Obdobne sa najvyšší súd nevyjadril ku skutočnosti, či toto sporné ustanovenie pojednáva o zápise na štúdium v danom študijnom programe alebo iba o zápise do konkrétneho ročníka v danom študijnom programe. Podľa názoru ústavného súdu bez náležitého zodpovedania týchto otázok najvyšším súdom nemožno dospieť k jednoznačnému záveru, či sťažovateľovi mala byť uložená povinnosť zaplatiť školné za prekročenie štandardnej dĺžky štúdia na ... fakulte vysokej školy podľa ustanovenia § 92 ods. 6 alebo podľa ustanovenia § 113a ods. 10 zákona o vysokých školách v rozhodnom znení.

Z ústavnej kompetencie všeobecných súdov interpretovať a aplikovať zákony vyplýva aj ich oprávnenie dopĺňať a rozvíjať existujúcu judikatúru týkajúcu sa relevantných právnych otázok v prerokovaných veciach. V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné poznamenať, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov, a suplovať tak poslanie, ktoré podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje práve najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iných priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 17/01, III. ÚS 346/05).

Vzhľadom na uvedené zistenia považuje ústavný súd sťažovateľom napádané rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 170/08 z 18. marca 2009 za arbitrárne a nepreskúmateľné, a to čo sa týka zdôvodnenia aplikovanej právnej úpravy, čím došlo k porušeniu základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Bez potreby venovať sa aj ďalším námietkam sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením základného práva na spravodlivé súdne konanie uvedené zistenie ústavného súdu bolo, dostačujúcim na konštatovanie, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 170/08

z 18. marca 2009 bolo porušené základné právo sťažovateľa zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

Ústavný súd však súčasne konštatuje, že v príčinnej súvislosti s napádaným postupom najvyššieho súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 2 Sžo 170/08, ako aj jeho rozsudkom nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 46 ods. 2 ústavy, pretože tak krajský súd, ako ani najvyšší súd sa neodmietli zaoberať žalobou sťažovateľa o preskúmanie správneho rozhodnutia. Z čl. 46 ods. 2 ústavy možno totiž vyvodit', že toto ustanovenie garantuje preskúmavanie zákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy súdom, pričom zároveň garantuje, že z preskúmavania rozhodnutí orgánov verejnej správy nemôžu byť vylúčené také rozhodnutia (rozumej rozhodnutia orgánov verejnej správy), ktoré sa týkajú základných práv alebo slobôd. Sťažovateľ namieta porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 2 ústavy rozhodnutím najvyššieho súdu, ktorý nie je orgánom verejnej správy. Za daných okolností namietaným rozsudkom najvyššieho súdu teda nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 2 ústavy, preto ústavný súd sťažnosti v tejto časti nevyhovел, tak ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

B. K základnému právu vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom

Sťažovateľ tiež namietal, že postupom, ako aj rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 170/08 z 18. marca 2009 bolo porušené aj jeho základné právo zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, a to tým, že mu nebolo doručené vyjadrenie žalovanej k jeho odvolaniu, takže k nemu nemohol zaujať stanovisko.

V prípade sťažovateľa pred najvyšším súdom išlo o konanie o odvolaní vo veci správneho súdnictva podľa V. časti Občianskeho súdneho poriadku, pričom podľa § 246c OSP sa pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v V. časti Občianskeho súdneho poriadku, primerane použijú ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku.

Keďže v V. časti Občianskeho súdneho poriadku nie je vyslovene upravený postup súdu prvého stupňa a ani odvolacieho súdu pri vybavovaní odvolania, je potrebné túto otázku posudzovať podľa všeobecných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, pričom ustanovenie § 209a OSP v znení účinnom v rozhodnom čase ukladalo povinnosť doručiť odvolanie účastníka konania ostatným účastníkom konania na vyjadrenie predovšetkým prvostupňovému súdu (v prípade sťažovateľa ním bol krajský súd), pričom prípadné nedostatky pri doručovaní tejto výzvy mohol podľa § 211 ods. 1 OSP odstrániť aj odvolací súd. Avšak žiadne ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku neukladalo ani prvostupňovému súdu a ani odvolaciemu súdu povinnosť doručovať vyjadrenia účastníkov konania k odvolaniu aj na vyjadrenie samotnému odvolateľovi.

V skúmanom prípade najvyšší súd rozhodol na základe odvolania sťažovateľa a na základe vyjadrenia žalovanej k tomuto odvolaniu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 OSP, ktorý postup sťažovateľ ani nespochybnil.

Uvedené závery boli podkladom pre rozhodnutie ústavného súdu, ktorý konštatoval, že postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sžo 170/08 a jeho rozsudkom v tejto veci z 18. marca 2009 nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto sťažnosti v tejto časti nevyhoveli, tak ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

C. K základnému právu nebyť odňatý zákonnému sudcovi

Postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Sžo 170/08 bolo podľa sťažovateľa porušené aj jeho základné právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi zaručené v čl. 48 ods. 1 ústavy, a to z dôvodu, že najvyšší súd podľa neho ústavne súladným spôsobom nenapravil pochybenie krajského súdu, ktoré sťažovateľ uvádzal vo svojej odvolacej námietke proti rozhodnutiu krajského súdu, v zmysle ktorej krajský súd ako súd prvostupňový nerozhodoval v zákonnom zložení senátu a najvyšší súd to aj napriek tejto skutočnosti svojím rozhodnutím odobril.

Krajský súd vo veci žaloby sťažovateľa podľa V. časti Občianskeho súdneho poriadku konal ako súd prvého stupňa v konaní vedenom pod sp. zn. 23 S 12/08, pričom ešte pred rozhodnutím vo veci samej sťažovateľ namietal zaujatosť všetkých sudcov krajského súdu, na základe čoho najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Ndzk 2/08 zo 17. apríla 2008 rozhodol, že členovia správneho senátu krajského súdu, ktorým bola vec pridelená na prerokovanie a rozhodnutie v zložení – JUDr. S., JUDr. M. a JUDr. B., nie sú vylúčení z prerokovania a rozhodnutia predmetnej veci, a súčasne proti ostatným sudcom krajského súdu najvyšší súd konanie o námietke zaujatosti zastavil. Napokon však krajský súd vo veci vedenej pod sp. zn. 23 S 12/08 rozhodoval v zložení senátu – JUDr. S., JUDr. M. a JUDr. Š.

S námietkou sťažovateľa, že JUDr. Š. nebol členom zákonného senátu krajského súdu „23 S“, ktorému bola vec pridelená na prerokovanie a rozhodnutie, sa najvyšší súd vysporiadal takto:

„Pokiaľ ide o námietku žalobcu k zloženiu senátu krajského súdu, ktorý vo veci rozhodoval, je potrebné uviesť, že podľa Rozvrhu práce Krajského súdu v Banskej Bystrici na rok 2008 bol senát, ktorému vec pripadla a ktorý vo veci rozhodoval, štvorčlenný. To znamená, že keď rozhodoval v akomkoľvek trojčlennom zložení (zo štyroch členov uvedených v rozvrhu práce), rozhodoval v zložení v súlade s rozvrhom práce na uvedený kalendárny rok.“

Záveru najvyššieho súdu v tomto smere sú podľa sťažovateľa nesprávne, pretože *„tým by bola umožnená nepredvídateľná svojvôľa pri skladaní senátu, čo je v právnom štáte neprípustné“*.

Podľa § 36 ods. 3 OSP (v znení účinnom ku dňu rozhodovania krajského súdu) v konaní pred krajským súdom ako súdom prvého stupňa koná a rozhoduje samosudca alebo poverený zamestnanec súdu okrem prípadov podľa § 36b; v odvolacom konaní koná a rozhoduje senát.

Podľa § 3 ods. 3 druhej vety zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o súdoch a sudcoch“) v znení účinnom ku dňu

rozhodovania krajského súdu ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte.

Podľa § 16 ods. 1a 2 zákona o súdoch a sudcoch senát krajského súdu sa skladá z troch sudcov, z ktorých jeden je predsedom senátu. Predseda senátu riadi a organizuje činnosť senátu.

Ak má v senáte viac sudcov funkciu predsedu senátu, určí predsedu senátu, ktorý riadi a organizuje činnosť senátu, rozvrh práce. Každý predseda senátu má právo predsedáť senátu vo veci, ktorá mu bola pridelená ako spravodajcovi.

Najvyšší súd námietku sťažovateľa, ktorá smerovala proti všetkým podľa rozvrhu práce zaradeným členom senátu „23 S“, posúdil iba voči trom sudcom tohto senátu, pričom napokon rozhodoval ako člen senátu aj sudca, proti ktorému nebola námietka sťažovateľa vyhodnotená.

Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 170/08 z 18. marca 2009 bolo porušené základné právo sťažovateľa nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi zaručené v čl. 48 ods. 1 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

D. K namietanému porušeniu čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy

V prípade sťažovateľa nebolo sporným, či mu bola uložená povinnosť zaplatiť školné na základe zákona, ale spornou bola otázka, či dotknutý právny predpis bol správne (ústavne súladným spôsobom) aplikovaný, pričom sťažovateľ ani nenamietal porušenie tohto článku ústavy v spojení s iným základným právom alebo slobodu, preto ústavný súd dospel k záveru, že ustanovenie čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy nebolo porušené, a z toho dôvodu sťažnosti nevyhoveli, tak ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

III.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd zrušil rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 170/08 z 18. marca 2009 a aby mu vrátil vec na ďalšie konanie a rozhodnutie. Ústavný súd v súvislosti s týmto návrhom sťažovateľa dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby využil aj svoju právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, a preto vyhovel návrhu sťažovateľa a zrušil označený rozsudok najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie, tak ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto rozhodnutia.

Najvyšší súd bude v ďalšom konaní vo veci podľa § 56 ods. 6 a 7 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátom, ktorý si ju uplatnil v presne nevyčíslenej sume.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2009 je 115,90 € a hodnota režijného paušálu je 6,95 €. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2010 je 120,23 € a hodnota režijného paušálu je 7,21 €.

S poukazom na výsledok konania vznikol sťažovateľovi nárok na úhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2009 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) v sume 245,70 € vrátane režijného paušálu a náhrada za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2010 (vyjadrenie k stanovisku najvyššieho súdu z 3. marca 2010) v sume 127,44 €. Ústavný súd tak sťažovateľovi priznal

úhradu trov konania v celkovej sume 373,14 €, tak ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. decembra 2010